

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an
3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond:
o dată 7 cr., a doua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
şi de fiesce care publi-
caţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea şi Admini-
straţiunea Unirii«
în
Blaş.

Anul VII.

Blaş 25 Septembre 1897.

Numărul 40.

Visita împăratului Wilhelm.

Visita, ce împăratul german a făcut-o Domnitorului nostru în capitala țării noastre, este un eveniment, de care datorî sintem a ne ocupa la acest loc, cu tóte că nu avem obiceiul de a ne ocupa de politica mare, bine sciind, că nu noi avem chemarea, să cârmuim sórtea popórelor, și nici de sfat nu ne întrébă nimenia.

Dacă de astă dată totuși ne ocupăm la acest loc de visita împăratului Wilhelm, o facem, pentru că evenimentul acesta interesază fórt de aprópe poporul nostru, pe care-l servim.

Tóte foile din capitală, ba chiar și foi străine, sint entusiasmata până la estas mai ales prin tostul, ce l-a rostit împăratul Wilhelm cu ocaziunea prânzului de gală dat în castelul regesc din Buda. Textul acestui tost îl affă cetitorii nostri la alt loc. În cvintele împărătesci concetățenii nostri magiari nu véd numai o laudă estraordinară la adresa națiunii lor, ci véd o condamnare a tuturor aspirațiunilor, ce le aű naționalitățile nemagiare, o declarare solemnă a statului unitar magiar și mai mult — o dovadă, că împăratul Wilhelm în Ungaria vede actuala conducere politică a monarchiei austro-ungare.

Nu sintem noi așa de mici la suflet și atât de preocupați, în cât să nu vedem, cât de multe cuvinte aű compatrioții nostri magiari de a fi mândri

de cele petrecute în castelul din Buda. Vécuri aű trecut, de când o asemenea cinste nu li-s'a mai făcut, dacă în general vorbind se póte zice, că li-s'ar mai fi făcut óre când o asemenea cinste. Împăratul Wilhelm e domnitorul unei mari națiuni și e un domnitor luminat, în a cărui gură cuvintele nu sint numai frase góle convenționale, ci sint espre-siunile unei gândiri seriose. Aű deci tótă dreptatea foile magiare, când inmuri de laudă intoneză celui ce cu atăta onóre i-a încărcat.

Noi înse, cari din distanță am privit lucrurile și cari nu sintem îmbetați de deliriul entusiasmului, trebuie să ne punem pe gânduri și să ne întrébăm: Ce póte fi cauza dragostii celei mari, ce o dată l-a apucat pe împăratul Wilhelm pentru compatrioții nostri magiari?

Cu intențiune am zis: pentru compatrioții nostri magiari. Pentru că în tóte, câte le-a vorbit împăratul Wilhelm, fie în tost, fie la alte ocaziuni, nici amintire n'a făcut de popórele conlocuitoare nemagiare, ci pretutindenea așa a vorbit, ca și cum statul nostru ar fi alcătuit exclusiv numai de Magiari.

Cea dintăiú causă a dragostii acesteia neașteptate ne-o spune „Neues Wiener Tageblatt“ zicend, că în împăratul Wilhelm este ceva din caracterul magiar. Îi place, să vorbească, să măgulésă și să câștigue inimile cu laude adresate din belşug. Cavaler în societate, sărută mânila la dóue dame aristocrate;

ér a casă guvernul lui e şovinist. Tocmai ca al nostru. Polonilor din Prusia cu nimic nu le merge mai bine de cât noué.

Dar asta nu póte fi cauza unică a dragostii, ce așa pe neașteptate a arétat-o împăratul Wilhelm față de compatrioții nostri. Dacă asta ar fi cauza, atunci de ce nu și-a arétat dragostea până acum, de ce n'a făcut-o înainte de asta cu trei ani, când a mai fost în Ungaria?

Credem deci, că adevérata causă ne-o spune mai bine „Alkotmány“. După fóea acésta „mai mare lipsă are împăratul Wilhelm de alianța monarchiei noastre, de cât monarhia noastră de alianța Germaniei“. Asta e și părerea noastră. Nu de la noi are Franța pretensiuni la dóue provințe, ci de la Germania. Și acum, când în butul tuturor sfortărilor împăratului Wilhelm s'a proclamat atât de ostentativ alianța Rusiei cu Franța, era numai natural, ca împăratul Wilhelm să cerce a stringe și mai mult legăturile cu monarhia noastră și cu Italia, ceea ce acum s'a întâmplat la Budapesta, ér mai înainte în Homburg.

Dar rămâne și acum întrbarerea: de ce a trebuit să se întâmple lucrul acesta în Pesta și cu atăta măgulire pentru Magiari? Răspunsul e și mai ușor. Magiarii urésc pe Nemți. Ásta e un adevér, căruia nu va puté contra-zice nici un Magiar neaoş și sincer. Rușii și Francezii bine sciú acest lucru, pe care tótă lumea îl scie. Ce folos

Feuilleton.

Relațiunile eclesiastice ale Românilor din Ungaria și Transilvania în vécul al XV-lea.

(Continuare.)

Înainte de ce m'ași puté despărți de bulla pontificală din 1466, din cuprinsul aceleia fac încă aceste constatări.

a) În bulla citată se zice, că Macariú a fost denumit în scaunul vacant al bisericii galicense prin pontificele Calixt III. Din acésta se cunoște, că:

Macariú a avut antecesor. Pe cine, nu se scie. Dară după ce despre Ioan de Capha la an. 1456 se zice, că după ce a primit unirea și prin Pontificele Calixt III a fost reabilitat în dignitatea sa episcopescă, întors din Roma cu dreptul de iurisdicțiune preste aű sű, în urma nisuintei lui „fides in Valachia mire proficit“: din parte-mi cred, că Ioan de Capha a fost antecesorul lui Macariú și așa primul episcop unit galicens saű al Făgărașului.

De óre ce bulla denumiriú episcopului Macariú până acuma este necunoscută, și

tot așa și timpul repausării lui, positive nu se póte statori, că până când a guvernat biserica unită din Ungaria și Transilvania.

Nu mai atăta se póte zice, că după ce acela a fost denumit de pontificele Calixt III, care a fost pontifice de la 1455—1458, și după ce despre Macariú la an. 1469 se face încă amintire, el a putut să fie episcop cam din 1457—1470, saű vre o 13 ani.

La 1457 dăm de Mitropolitul Ungro-Vlachiei Macariú, despre care Archiepiscopul Iustinianú prime Dositeú în epistola sa scrisă cătră voivodul Ștefan cel mare zice, că e „Fratele și conservitoriu nostru, fiind și el al eparchiei noastre“.

Óre acest Macariú nu este persónă identică cu Macariú Galicens, care drept pe acela-și timp se face episcop? Se póte. că după ce acela s'a unit, orí póte a fost unit, să se fie strămutat și denumit de episcop din Făgăraș, nu așa de parte de scaunul mitropolitului de Ungro-Vlachia.

Avut-a Macariú succesori și pe cine? Acésta nu se scie. După ce cătră finea vécului al 15-lea incursiunile Turcilor din ce în ce aű devenit mai dese și mai primejdióse, mai ales în ținuturile mărginașe ale țării: se póte, că și episcopul din Făgăraș

a fost silit saű să-și părăsésă scaunul sű saű să se retragă mai în lăuntru țării.

Și fiind că până aci numai din 1479, respective 1487 și 1494 ne sint cunoscute documente, în cari se face amintire parte de episcopul din Feleac, parte de Mitropolitul transilvan din Alba Iulia: óre nu se va fi mutat la unul din acele locuri episcopul galicens, în cât acel loc ar fi să se cosidere ca și continuarea esistenței episcopatului galicens?

Se póte, că viitorul și în acésta direcțiune va face mai multă lumină.

b) De câte ori era vorba de înființarea vre unei episcopii, fie de rit apusan, înse între Români, fie gr. cat. pentru Români orí alte némuri de biserica cu rit oriental, scaunul Romei în tot de una la aceea a fíntit, ca atari episcopii să fie independente, esempte de sub iurisdicțiunea altor episcopii orí Archiepiscopii și directe supuse numai scaunului apostolic al Romei.

Áșa era să fie episcopia gr. cat. intenționată la 1204 și 1374 pentru Români uniti, așa a fost episcopia din Seret (1370), Milcov, Bacău, așa cea română unită din Făgăraș, și așa este Mitropolia Albei Iulie gr. cat. de azi.

și ce valoare are înse o alianță, în care între membri domnesc sentimente dușmănoase? Etă dar, că necesitatea politică i-a demandat împăratului Wilhelm, să câștige dragostea Magiarilor.

Aici se află explicarea celor petrecute în Budapesta.

N'avem nici să ne mirăm, nici să ne supărăm. Politica, după școala lui Macchiavelli, e știința esigențelor. Alta simțesci și alta faci.

Compatrioții noștri iubilează și plătesc. Pentru laudele primite vor urca bucuroși și cuota, fie și la 43%.

Noi nu iubim, dar — plătim. Și când siguranța patriei și a tronului va cere, alături cu Magiarii acolo vor fi și fiii poporului românesc, dar bine înțeles, că — anonim.

„Luptă confesională între Români.“ —

De la un distins amic al foii noastre, care cunoșce bine referințele politice și toate mișcările Românilor din Ungaria, am primit din Brașov articolul vrednic de atențiune, care ne face cunoscută lupta de natură politică, ce a erupt între Români gr. cat. și greco-ort.

După adunarea din ast an a „Asociațiunii“ foile din Budapesta luând notiță despre decursul adunării, au constatat apröpe unisono, că antagonismul confesional dintre Români gr. cat. și gr. ort. nici când nu s'a manifestat așa de acut, ca la această adunare generală. Foile române luând notiță despre această observare a foilor magiare, conform vechiului lor obicei au declarat-o de minciună luată din vînt și scornită de presa inspirată magiară pentru spargerea solidarității Românilor.

A fost un joc curios al sorții, că foile române câte va zile după desmintirea ținută în ton provocatoriu, sub presiunea stării faptice au fost silite a scrie prim-articolii

despre lupta confesională, pe care foile magiare numai simplu o constatașeră, și ast fel au fost silite a recunoșce fără încunjur și în publicitate, că între Români gr. cat. și greco-ort. decurge cea mai înverșunată luptă confesională pe toate terenurile vieții publice române.

În această luptă, ce privesce polemica ziaristică, începătorii au fost fără îndoelă Români gr. cat. Punând la o parte ori ce considerațiune, au atacat, ca să se pötă apăra împotriva asaltului sistematic și bine pregătit, ce Români gr. ort. au pornit în cei doi ani din urmă în contra supremației greco-catolicilor.

Cine a urmărit cu atențiune mișcările naționale române de la 1891—1895, a putut observa, că în acele greco-catolicilor au avut rolul de conducători. pe când greco-orientalii au fost restrîși așa zicînd la rolul trupelor auxiliare și de personal-statist de a două categorii. Politica memorandistă la 1892 numai așa a putut triumfa, că greco-catolicilor: Rațiu, Lucaciü, Coroian, George Pop de Băsesel și c. al. au scos a față pe greco-orientalii Babeș, Mocsonyi și Parteniü Cosma din rolul distins, ce pân aici au avut în comitetul național, și acesta din cauza, că ei erau contrari jocului memorandist, care promitea a deveni periculos.

Politica memorandistă pătrunsă de spiritul școlii politice și literare din Blaș de la 1892—1895 a raportat adevărate triumfuri. Succesele ei esterne au fost atât de șgomoșe și isbitöre, în cât mulți și dintre greco-ort. aparținători partidului contrar încă erau aplicați a crede în învingerea ei finală. Nu au voit, să împedece, cu atât mai puțin să zădărnicească această învingere, ce părea a fi probabilă, de aceea s'au retras, confirmând ast fel aparița, că solidaritatea Românilor în politica națională e atât de încheată,

cât nici cea mai mică urmă a antagonismului confesional vechiu nu se pöte observa.

Evenimentele întîmplate după 1895 înse ne-au arătat lămurit, că totuși a fost mare greșală politică a conduce românimea la calea primejdiosă a politicii daco-române inaugurate de memorand: că Rațiu, Lucaciü, Coroian și c. al. educați în spiritul școlii politice și literare din Blaș nu sînt bărbați, în a căror conducere politică ai puté ave încredere, și în ale căror mîni sörtea politică a românimii ar fi depusă cu deplină siguranță.

Pe scurt politica memorandistă condusă de corifeii români gr. catolici a suferit un fiasco rușinos. Acest fiasco a dat putere politicianilor greco-orientalii preterați pân acum de a face o serioasă încercare pentru acapărarea de nouă a conducerii politice. Anii petrecuți în retrăgere impusă le-a asigurat destulă liniște, ca să ajungă a fi în curat cu problema sa și să-și pötă statorii programul politic.

Cel dintăiü punct al acestui program politic e: a părăsi politica agitatorică de pân aci, despre care numai diletanții politicii educați în spiritul turbulent al școlii politice din Blaș au putut crede, că va conduce la țintă. Cea mai de lipsă cerință pentru realizarea postulatelor programului național român e a pregăti poporul român cu ajutoriul unei politicii economice și culturale corecte și conduse din punct de vedere național la aceea, ca să pötă începe lupta cu națiunea magiară pentru deplina egalitate politică și de drepturi ca un factor egal sau cel puțin ca un factor förte important în jumătatea răsăritenă a statului magiar și cu speranță de isbindă.

Partenie Cosma nu numai că a lucrat programul politicii economice naționale, ci așa zicînd a pus și temeliiile mult promițetöre a aceleia cu ajutoriul „Albinei“. Cele ce a creat acest bărbat, n'au făcut senzație, nici

O atare episcopie a fost și cea gallicensă unită, ceea ce de acolo deduc, că episcopul Macariü direct s'a plîns la Pontifice, și nicăiri nu se amintesc în bulla papală, că ar fi stat sub iurisdicțiunea vre unui episcopat rom. cat. ori a unei mitropolii.

De öre ce din cele mai sus pertractate despre starea și relațiunile bisericii române se cunoșce, că în vécül al 15-lea în Ungaria respective Transilvania erau episcopii atât gr. or. schismatică, cât și unită, și așa și poporul român în privință bisericescă era divizat între acele două biserici: fără îndoelă imi resteză încă de a cerceta și după putință a lămurii, öre între mulțimea cea mare a Românilor schismatici când și în ce măsură s'a lătit s. unire a credinței?

D.

Unirea Românilor.

La începutul vécülui al XV-lea, până ce nu s'a compus în cât va disensiunea internă a bisericii, abia se află documente despre urmele propagării s. uniri. Acesta este alt cum a se aserie și acelei împrejurări, că până cătră mijlocul vécülui nu numai biserica, ci atât regii Ungariei, cât și întreg Orientul și țările Munteniei și Moldovei se află într'o sbuciumare internă și luptă de defensiune în contra puterii musulmane.

1. În totil disensiunilor interne ale bisericii primele semne de unire le aflăm în anul 1410, când Pontificele Ioan XXII (XXIII) concrede nunțiului său din Ungaria și alte țeri supuse regelui Sigismund, cu numele Brande episcopul Placentului, că după ce i-s'a făcut cunoscut, cum că „in certis partibus infra et circa limites regni“

(Hungariae) numărul Cumanilor, Philisteilor și Tatarilor de nouă întorși la credință s'a înmulțit, păstörirea căroră mai înainte fu concređută Minoritiilor; și după ce anumite biserici din acele părți „ab olim“ prin Tartari și alți necredincioși fuseră dărimate, și cari acuma regele Sigismund doreșce a le prefaca în parochiale, érá pe cei converși a-i împărți în parochii: îi dá facultate aceluși nunțiu de a puté dispune, ca bisericile numite să se prefacă în parochiale, poporului să-i dea parochii, érá acele biserici să le supună „Archidiaconului său Archidiaconilor acelor locuri“ ori și altora.

Cine au fost înse acei Cumanii, Philisteii și Tartari, și în care parte a țerii au locuit, în cât să fie stat sub stăpânirea regelui Sigismund?

De öre ce regele Sigismund la 1374 vorbeșce despre Români locuitori în comitatul său districtul Temesköz, érá în regulamentul militar din 1433 între cei ce au a se lupta în contra Turcilor, numără pe Philisteii (Iasigi), Români și Cumanii; și după ce pe la 1410 limitele Ungariei aieva erau părțile banatice de meză zi: s'ar puté accepta, că sub Philisteii, Tartari și Cumanii numiți în scrisörea pontificală mai sus citată ar fi, să se înțelégă popöré de rit oriental din părțile banatice de azi, respective despre unirea și supunerea aceloră sub iurisdicțiunea Archidiaconilor.

Acésta s'ar puté afirma cu atât mai virtos pentru că, Pontificele Gregoriü XI deja la 1373 dispuse, ca grijea pastorală preste Români unii „in metis Hungariae circa Sebes et maiorem Valachiam“ să o aibă Minoritiü, de la cari după scrisörea Pontificalü

Ioan XXII se lea cea grije, în cât bisericile acele au să se prefacă în parochiale.

În parte admit această presupunere; mai bucuroși înse sînt aplicați a afirma, că sub popöréle de Philistei, Cumanii și Tartari sînt a se înțelége popöréle de rit oriental din Moldova (Cumania), Muntenia, Banat, Transilvania până la Maramureș, cari aieva se pot numi locuitori „infra et circa limites regni“.

Etă motivele:

a) Pontificele Ioan XXII tot la nunțiuul său Brande afirmă, că credincioșii din țerile supuse regelui Ungariei din cauza vecinătății lor cu Cumanii, Philisteii, Români, Tartari „et quam pluribus aliis infidelibus in finitimis partibus commorantibus“ suferă nenumărate daune.

Drept aceea popöréle numite au locuit în părțile marginase și inferioare ale țerii, cari n'au putut să fie de cât Țara românească. Moldova și în deosebii Banatul, Maramureșul și Transilvania, despre care nu o dată se scrie, că se află „circa metas Tartarorum“.

b) Pontificele Gregoriü XI la an. 1374 zice, că „circa metas Hungariae versus Tartaros“ locuesce mulțime multă de Români. dintre cari unii s'au unit; érá Alba Iulia și Brașovul se zic a fi „circa limites versus Tartaros“ (1345), despre Șomleul secues din Transilvania se afirmă, că e situat „in confinibus Valachiae prope Tartariam seu non longe ab eadem“. ¹⁾ Drept aceea sub Tartari se pot înțelége popöréle din Țara românească, din Moldova ori în parte și din marginile Transilvaniei.

¹⁾ Ep. Eugenii IV Romae VI Cal. Febr. 1444.

sgomot în străinătate n'au provocat, dar subsistă și au adus românii rîde frumoase. Azi mai că nimeni nu se p_ote îndoi, că prin mijlocirea „Albinei“ centrul politicii economice și naționale e în Sibiu în mîna Românilor greco-orientali.

Un distins funcționar al „Albinei“ și așa zicînd mîna dréptă a lui Cosma e Cornel Diaconovich, bărbat cu spirit vioiu și de o înaltă cultură. El a luat asupra-și în interesul scopului comun a da direcțiune mișcărilor literare și culturale române în spiritul cuprinderii greco-orientalilor. El trebuie să deslege problema, ca Sibiu să devină împotriva Blașului și centru cultural și centru literar.

Diaconovich a știut bine din istoria culturală a Românilor, că planul acesta numai așa îl p_ote realiza, dacă din Sibiu va face centrul unei mișcări literare, care va umplé o ast fel de lacună în cultura română, a cărei suplinire de o cam dată nici chiar în România nu o țin a fi posibilă. A lipsit pân acum un mijloc însemnat al culturii române, un „Lexicon român de conversațiune“. Diaconovich a făcut acest Lexicon și încă cu rezultat cinstit.

Din întîmplare și sediul „Asociațiunii“, a celei mai mari și mai bogate reuniuni culturale a Românilor din Ungaria, se află în Sibiu. Diaconovich ca prim-secretarul acestei reuniuni și redactorul foii „Transilvania“ a luat în mîna și conducerea reuniunii culturale. Cel dintăi cuget i-a fost, să schimbe statutele „Asociațiunii“. Statutele vechi restring activitatea Asociațiunii la Ardealul vechiu, și dacă guvernul e și numai puțin acațios, această activitate nici de cât nu se putea estinde și asupra Ungariei, cu t_ote că politica, ce avea să se inaugureze,

pretindea, ca în acțiunea literară și culturală să se atragă și românimea gr. orientală mai avută și mai cultă din Banat.

Din titlul „Asociațiunii“ a trebuit să se elimineze cuvîntul „transilvană“, pentru că acesta o pretindea nu numai guvernul magiar, ci tot o dată și politica națională, ce avea să fie inaugurată din nou. „Gazeta Trans.“ greco-cat. și „Tribuna“ condusă de memorandiștii greco-cat. Rațiu și Coroian, de și bine au știut, că statutele cele noué sînt mai favorabile pentru interesele culturale ale Românilor, prevédînd, că cu ajutorul acelora rolul dominant va fi negreșit al greco-orientalilor, au pornit o agitațiune vehementă pretindînd menținerea cuvîntului „transilvană“. Au cređut, că pentru acesta guvernul nu va întări nouéle statute, și așa nici greco-orientalii nu-și vor ajunge scopul. În adunarea extraordinară din Maiu înse greco-orientalii au învins, și în adunarea generală din ast an Diaconovich s'a putut presenta deja cu programul „Asociațiunii“ reorganizate.

Punctul cel mai important al acestui program a fost, ca Asociațiunea să edifice în Sibiu un muzeu național român, adecă o „Casă națională“. Acéstă „casă națională“ ar fi simbolul exterior, că centrul cultural și literar e transpus din Blaș la Sibiu. De aceea au fost Blășeni și cu ei greco-catolicii apr_ope fără esceptiune împotriva casei naționale. Ast fel a erupt din jurul zidurilor casei naționale înaintea publicității și între Români lupta confesională, despre a cărei ulterioară desvoltare, motive ascunse și importantă mare voi scrie într'una din epistolele proxime. („Egyetértés“ 16 Sept.)

c) Causa unirii și păstorirea poporélor unite, atît în Moldova și în Țara românească, cât și în Ungaria (Banat) și Transilvania, încă din vécul al 14-lea în bună parte era concedută călugérilor *Minorii*. Din acest ord a fost episcopul Seretului (1384), din acela era să se dea de episcop *Antoniu de Spalato* pentru uniții din părțile „*versus Tartaros*“ (1374); acela-și ord în Banat, Transilvania și țérule românești avea mai multe mănăstiri. Din această împrejurare éráși aceea se p_ote deduce, că sub Philistei, Cumanii și Tartarii *infra et circa limites Hungariae* se pot înțelege parte poporéle mărginașe din launtrul țérii, parte vecinașe cu acelea.

d) În scrisóra pontificală citată se mai zice, că bisericile *ab olim* existente în acele părți ale țérii înseră *distrise* prin Tartarii și alți necredincioși. Afirmarea această ne îndemnă, ca acele biserici să le cercăm parte în Transilvania și Banat, parte la granițele Moldovei și Țérii românești de cătră Ungaria. Pentru că de și în vécul al 14-lea în mod transitor era óreși care prie tinie între Ungaria, Țara românească și Moldova, dară relațiunea aceea amicală cătră finea vécului al 14-lea drept sub regele Sigismund se strică, și a nume, întăi cu Moldova la 1390, mai apoi la 1397 și cu Muntenia. A fară de acesta la 1399 Tartarii cu Turcii devastaseră Moldova, Podolia și Litvania; érá la începutul vécului al 15-lea Turcii pustiesc Țara românească (1401), Cumania, Bulgaria și Ungaria (1407), în cât pontificele Eugeniu IV la 1439 a putut să zică, că atît episcopia *Seretului*, cât și a *Bacăului* înființate sub Bonifațiu (1392) și prin Ioan înzestrate cu privilegiu, cea dintăi încă din începutul vécului al 15-lea era *distrusă* de păgâni, érá cea de a dóua *vacantă*. Episcopia *Milcovului* la 1436 asemenea era nimicită și cuprinsă de cătră

infideli (schismatici), și în „*locuri vecinașe*“ lipsia episcop. Urmarea a fost, că vre o 60 de parochii „*infra limites Decanatus Cibiniensis in finibus paganorum, schismaticorum et Turcarum*“ și-a ales un superior în persóna decanului din Sibiu spre a se îngriji de acele parochii, ceea ce se întăresce prin Pontifice, supunénd acel decanat Archiepiscopului din Strigon (1436).

Ce se ține de părțile banatice de azi, prin răscolă condusă de Ladislaú și Mich. Dan în contra regelui Sigismund, mari devastări se făcuseră.

Drept aceea bisericile distruse, cari erau sub grija *Minorii*, n'au putut să fie de cât cele ce mai înainte au existat în Banat și la marginile Transilvaniei, Munteniei și Moldovei.

Și de și în scrisóra pontificală citată este vorbă de poporéle numite și locuitoare „*circa et infra limites regni*“, totuși drept din comemoratele împrejurări mai în drept sînt a conchide, că acolo este vorbă de bisericile Românilor și ale altor poporé din *Ungaria mărginașe*, nu de mult unite. Pentru că cercul de activitate și de misiune a Episcopului *Brande* se estindea numai între marginile *Ungariei* și altor țéri supuse regelui Sigismund. Dară la 1410 nici Moldova și cu atît mai puțin Țara românească nu erau supuse Ungariei.

Cuget, că drept din acea cauză dispuse Pontificele, ca bisericile acelora să se supună vre unui *Archidiacon* sau *Archidiaconilor locurilor*, pentru că neavénd acele episcop propriu, cum se plănui se la 1374, și neplăcénd acelor poporé jurisdicțiunea episcopilor latini, scaunul pontifical pentru acele poporé a voit, să întemeieze un *for esempt*, supus numai acelu scaun pontifical.

(Va urma.)

O nouă declarație a Dlui Cosma. —

În NI 99 al „Telegrafului roman“ Dl Partenie Cosma, reflectând la cele scrise de noi în NI 39 al „Unirii“ revine asupra pasajului din NI 37 al „Unirii“, în care am susținut, că „acei oficiali ai „Albinei“, cari nu de mult au voit, să bage în direcțiune pe un Român, care din întîmplare e gr. cat., au fost amenințați cu cercetarn disciplinară“. Dl Cosma zice între altele:

„S'au întrebat înse respectivii funcționari, că: ce le-a fost intențiunea?”

„Ér după ce ei au răspuns, că au intenționat, să nu mai realégă, sau cu alte cuvinte, să scótă din direcțiune pe un membru vechiu, direcțiunea, fără a ordina contra lor cercetare disciplinară, a luat un conclud general pentru toți funcționarii, în sensul căruia:

„la alegerile membrilor consiliului de direcțiune, acei funcționari, cari sînt și acționari, sînt stăpâni *independenți* pe voturile lor, nu le este permis înse, să agiteze contra membrilor direcțiunii, sau să procure voturi de la alții în acest scop, sau să îndemne pe alții a vota în contra lor.“

Din această nouă declarațiune se vede evident:

Că respectivii funcționari au fost trași la răspundere;

2) că pe basa răspunsului lor s'a adus din partea direcțiunii un conclud, ca ei să nu mai facă, ce au făcut.

Aceste dóué fapte *recunoscute* de Dl Cosma dovedesc pe deplin aserțiunea noastră, ér că Dl Cosma, nu voesce să recunoscă în această procedură o cercetare disciplinară, e chestie de apretiare, pentru care nu mai disputăm cu Dsa, ci lăsăm în apretierea cetitorilor, să judece, cine are dreptate, noi ori Dl Cosma?

Un lucru înse, pe care-l retace Dl Cosma, trebuie să-l spunem noi: Respectivii oficiali n'au avut intențiunea numai „să scótă din direcțiune pe un membru vechiu“, — care din întîmplare era gr. ort., ci și să alégă pe altul în locu-i, care din întîmplare era gr. cat.

Observăm încă, că a scóte din direcțiune pe un membru, în care cineva nu are încredere, nu însemnă a alimenta *anarchia* sau a dovedi lipsă de respect față cu *superioritatea* sa, ci însemnă a lucra la consolidarea institutului.

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

Primatele Vaszary a convocat pe 28 a c. o conferință episcopescă, care se va ocupa mai ales de cestiunea autonomiei catolice.

Spania.

Ministrul de finanțe Reverta de un timp în cóce a început, să confiscé bunuri bisericesci. De curénd a dat ordin de a ocupa cu forța brachială bunurile sanctuariului de Lluch. Episcopul de Maiorca, în a căru diecesă se află acel sanctuariu, a recurs la t_ote mijlócele legale față de procedura arbitrară a ministrului, înse făr de rezultat. Episcopul s'a véđut decí nevoit a publica un circular, în care declară, că ministrul în sensul canónelor

ca unul, care a usurpat averea biserică, ipso facto a căzut în escomunicațiune rezervată Pontificelui. Cei alaiți ministri desapróbă pașii lui Reverta, căci are Spania destule necasuri, și nu se va mai incurca și în luptă cu biserica.

Revistă politică.

Afaceri interne.

La prânzul din 21 monarchul nostru a ținut în onoarea augustului său óspe împăratul Wilhem următorul tost:

„Bucurându-mă din adâncul inimii de visita, ce ați binevoit a-mi face Maiestatea Vóstră, imi ofere o deosebită satisfacțiune de a vă pute bineventa pe M. V. de astă dată în capitala și residența mea ungară. Eú salut în M. V. pe fidelul amic și aliat, pe colaboratorul perseverant la marele op al păcii, spre ce tot de una ne vom dedica cele mai bune forțe, și convins despre armonia sentimentelor, cari ne călăuzesc în această misiune sublimă, golesc păharul meu pentru M. V. exclamând: Trăescă M. Sa împăratul Wilhem.“

La acest tost Împăratul Germaniei a răspuns în chipul următor:

„Cu sentimente de cea mai adâncă mulțămítă primesc cordialul M. Vóstre salut de bineventare. Grație invitării M. Vóstre eú am putut cerceta această pompósă cetate, a cărei primire grandióasă m'a pus în uimire. Cu interes de simpatie urmărim noi a casă istoria cavalerescului popor ungar, a cărui iubire de patrie e proverbială, care în trecutul său bogat în lupte n'a întârziat a-și jertfi averea și sângele pentru apărarea crucii. Nume ca Zrinyi și Sziget și azi înalță inima fie cărui tiner german. Cu simpatică admirare am însoțit noi serbarea aniversării milenare, care fidelul popor ungar grupat în jurul regelui său a serbat-o cu pompă surprindătoare. Superbele monumente dau dovadă despre simțul lui pentru artă, pe când sfărmașia stincilor Porții de fer a deschis căi nouă comericiului și comunicațiunii și a înșirat Ungaria între marile popóre culturale ca egal îndreptățită. Ce m'a impresionat înse mai adânc, cât am petrecut în Ungaria, și mai ales la primirea în Budapesta, este alipirea însuflețită a Ungurilor către augusta persoană a M. Sale. Dar nu numai aici, ci Europa și cu deosebire poporul meu este înflăcărat de aceeași însuflețire pentru M. V., la care însuflețire și eú îndrăznesc a mă numi părtaş privind la M. V. ca un fiú la părintescul meu amic. Grație înțelepciunii M. Vóstre, alianța noastră, închiată spre fericirea popórelor nóstre, stă tare și indisolubilă, ea deja de mult păzesce pacea Europei și o va face această și pe mai de parte. Alipirea însuflețită pentru M. V., sint sigur, arde și acum în inimile fiilor lui Árpád, ca și atunci, când au strigat marei străbune a M. V.: „Moriatur pro rege nostro!“ Dând expresiune acestor sentimente, tot ce simțim, cugetăm și dorim pentru M. V., vom cuprinde în strigarea, pe care fie care Ungur până la cea din urmă răsufletare o strigă: (Pe unguresce:) Trăescă regele!“

Spania.

Ziarului „Temp“ i-se anunță din San-Sebastian, că ambasadorul Statelor unite a avut o întrevedere de trei óre cu principele Tetuan ministrul spaniol de esterne. Ambasadorul a susținut, că prin războiul îndelungat din Cuba Statele unite sufer daune grele în interesele sale comerciale și industriale. Războiul așa, cum îl pórta generalul Weyler, ruinază cu totul Cuba, fără să aducă vre un folos Spaniolilor. Dacă războiul nu s'ar termina până la finea lui Octobree, Statele unite se vor considera de îndreptățite de a recurge la măsurile, ce le cred apte spre a asigura o liniște durabilă în Cuba. Principele Tetuan a luat spre sciință declarările ambasadorului american, dară tot de o dată a protestat în contra pretensiunilor americane. Răspunsul oficios al guvernului spaniol se va da numai după întórcerea curții regale la Madrid.

În timpul din urmă mișcările carliste sint tot mai vii și ieau dimensiuni tot mai mari.

Turcia.

În fine pacea între Turcia și Grecia e pe calea de a se închia definitiv. În 18 a c. reprezentanții marilor puteri, cărora și-a concređut Grecia sórtea sa, și Tefic-pașa, ministrul de esterne al Turciei, au subscris pactul preliminar de pace. În sensul acestui pact confiniile au să se reguleze așa, că Tesalia va rămâne a Greciei, ocupând Turcii numai unele puncte strategice mai însemnate. Grecia va solvi Turciei ca desdaunare de război 4 milioane funți turcesci. Pentru ca de o parte să se garanteze această solvire, érá de altă parte să nu se dauneze nici vechii creditorii ai Greciei, se va institui în Atena o comisiune internațională. Guvernul grecesc va efectui votarea unei legi, în virtutea căreia o parte din venitele statului grecesc va sta sub controla necondiționată a comisiunii internaționale. Cu subscrierea pactului starea de război încetază, și trupele turcesci se vor retrage din Tesalia la o lună, după ce guvernul grecesc va fi garantat desdaunarea propusă de marile puteri. În restimp de 14 zile de la subscrierea pactului preliminar Grecia își va trimite delegații în Constantinopol, ca în conțelegere cu delegații otomani să stabilească în sensul pactului preliminar condițiunile definitive ale păcii, să se înțeleagă cu privire la eliberarea captivilor, la amnestia generală și la rebonificarea daunelor reciproce cauzate în decursul războiului. Până la reînceperea serviciului consular ordinar se vor institui din ambele părți agenți diplomatici provisorii sub protectoratul acelor puteri, sub cari au stat supușii greci respective turci de la începerea războiului încóce.

O luptă pentru neatfírnarea bisericii.

(Continuare.)

Cu îngrijire vedu Bismarck, cum se aprinse în parlament și a fară de parlament lupta, cărea o provocase el.

Nemijlocit înainte de pertractarea legilor bisericesc-politice se făcu în casa domnilor

uu așa numit Pairschub, se chemară adecă în casa domnilor „prin deosebită încredere regescă“ 24 de membri noi, despre cari Bismarck era sigur, că ei vor primi nóuële legi bisericesci.

Apoi se schimbă de dragul lor constituția modificându-se articolul ei despre libertatea societăților religioase așa, ca ea să sune de acum înainte ast fel: „Biserica evangelică și cea romano-catolică, pe cum și orí ce altă societate religioasă rînduesce și administreză afacerile sale în neatfírnare, rămâne înse supusă legilor statului și inspectiunii statului rînduite prin lege. În aceeași măsură rămâne orí ce societate religioasă în posesiunea și folosirea institutelor, fundațiunilor și fondurilor menite spre scopul său de cult, instrucțiune și binefacere.“ Érá la alt articol despre umplerea oficiilor bisericesci se făcu adausul: „De altmintrea regulează legea competențele statului referitoare la instrucția previe, la aplicarea și dimiterea preoților și ministrilor bisericesci și statoresce marginile puterii disciplinare bisericesci.“ Ast fel se credea, că s'a făcut cale pe sama dreptului bisericesc celui nou, și că se póte purcede cu libertate și grabă mai mare la statorirea aménunțelor acestui drept. Ce considerări mai și putea să albă în aménunțele acelea o maioritate, care a întors ast fel libertatea bisericii în atfírnarea ei de la puterea statului?

Camera deputaților primi legile fără de nici o discusie din partea maiorității. În casa domnilor stórse Bismarck votarea cu amenințarea, că va abzice, dacă nu i-se vor vota toate propunerile și proiectele acestea. Érá memorandumul, ce-l presentară catolicii regelui, încă fu zădarnic: regele sancționă toate legile acestea în 11—14 Maiú. Ele din cauza acesta se și numiră legile de Maiú, Maigesetze.

Pe când proiectele acestea de legi fuseră în camera deputaților încă în stadiul cel dintâiu al pertractării, episcopatul trimise ministerului un protest colectiv în contra lor.

„Mai înainte de asta cu câte va zile,“ ziseră ei în protest, „a subșternut ministeriul regesc Landtagului nisce proiecte de legi, cari pătrund fără de drept în chipul cel mai adânc în viața internă a bisericii catolice și în sfera ei de drept, și Landtagul e provocat, ca în timpul cel mai scurt să apróbe proiectele acestea.“

„Abstragënd de la aceea, că după dreptul natural și pozitiv și după us imemorabil în țerile germane raporturile dintre stat și biserică numai în înțelegere comună se pot rîndui în chip legal și folositoriu pentru amîndouă părți, episcopii prusesci ar fi trebuit să aștepte în cazul cel mai rău măcar aceea, că li-se va da prilej spre a se pronunța asupra unor proiecte de legi așa de momentóse, cari se referesc la biserică catolică, și spre a validita principiile catolice. Ei atuncia ar fi fost în poziția de a primi fără de vătémarea datorinței sale singuratice dispoziții de ale proiectelor de legi, de cari se tractează, ér cu privire la alte câte va din dispozițiile acelea póte că s'ar fi putut ajunge la o înțelegere cu Scaunul Apostolic. Înse după ce acuma proiectele acelea de legi, de și taie în viața cea mai intimă a bisericii, guvernul regesc totuși le-a subșternut în chip unilateral în virtutea plenitudinii de putere, ce o pretinde guvernul statului pe sama sa, și fără de o înțelegere și pertractare

cu organele bisericești competente, acestora nu le rămâne alta de cât a protesta deja înainte în chip formal și sărbătorește în contra tuturor acelor dispoziții ale acestor proiecte, cari vatămă drepturile naturale și câștigate ale bisericii și libertatea conștiinței și a religiei, și în contra acelor legi, cari eventual se vor aduce pe temeiul acestor proiecte.“

Închierea acestui protest o fac cuvintele următoare:

„În interesul statului ca și în al bisericii rugăm și conjurăm din adâncul inimii pe cârmuitorii statului și pe toți cei ce au înrîurire asupra afacerilor statului, ca să repășescă de pe fatala cale, pe care au pornit, să restituască bisericii catolice din Prusia și din imperiul german și miliónelor de mărturisitori ai ei pacea siguranței drepturilor și libertatea generală și să nu ne impună cu de-a sila legi de acelea, a căror observare nu se poate uni cu datorințele oficiului, cari episcopul le-a luat asupra-și cu jurământ, și se împotrivesc conștiinței și e moralmente imposibilă atât pentru el, cât și pentru fie care preot și pentru fie care catolic, și a căror executare violentă ar aduce nespuse nefericire preste credinciosul nostru popor catolic și preste iubita noastră patrie.“

Celor două camere a Landtagului episcopii le îndreptară o cerere tot cam de același cuprins. Într'insa asigurarea episcopii, că nici un creștin catolic nu poate să se supună legilor acelora fără de vătămarea cea mai gravă a conștiinței, și se rugară, ca Landtagul să nu primască proiectele acele și prin acesta să ferescă statul prusesc de urmările nefericite, cari ar trebui să le aibă violentarea conștiinței miliónelor de civi catolici.

Tot asemenea protestară episcopii și la regele și-l recercară, să deneghe legilor acelora sancționarea.

Înse protestările acestea au fost zădarnice. Acum, — cu două săptămâni înainte de publicarea legilor, — îndreptară episcopii către poporul catolic un apel. Într'insul accentuară, că executarea acestor legi va trebui să producă desbinarea bisericii din Germania de la biserica Dumnezeu-Omului și Mântuitorului, carea îmbrățișează totă fața pământului. Apoi ziseră mai de parte:

„Proiectele amintite încă nu au putere de lege; — înse ori ce s'ar întâmpla, noi cu darul lui Dumnezeu vom apăra în chip statornic și unanim principiile acelea, cari le-am dezvoltat în memorandele noastre, și cari nu sînt ale noastre, ci ale creștinismului și ale dreptății vecinice, și vom împlini datorințele noastre păstorești așa, cât în ora morții noastre înaintea scaunului judecătoresc al păstoriului dumnezeesc, carele ne-a trimis pe noi și a dat viața sa pentru cei ce sînt ai lui, să nu fim osîndiți ca nisce naimiți. —

„Era voi, iubiți conlucrători și diecesani, țineți-vă neschimbat de aceea, că episcop legitim e numai acela, care ca atare e trimis de Sfîntul Părinte și de Scaunul Apostolic, de acest izvor al unității bisericii, și care rămâne în comuniunea Scaunului Apostolic. Tot asemenea veți pute să recunoșceți în tot de una de păstori legitimi numai pe aceia, pe cari episcopii legitimi i-au aflat vrednici și destoinici pentru acest oficiu, pe cari episcopii i-au trimis și i-au încredințat cu acest oficiu, și cari rămân în comuniune cu episcopii. Ori care altul ar fi usurpator. —

„Spre apărarea libertății neînstrăinabile

a bisericii și a bunurilor creștinismului pe lângă alipire credincioasă de biserică, pe lângă mărturisirea francă a adevărului, pe lângă o viață nepătată, pe lângă o răbdare perseverantă vă recomandăm ca și de alte ori în chipul cel mai deosebit rugăciunea.“ —

Într'aceea legile se publicară. Episcopii declarară într'o notă colectivă din 16 Maiu îndreptată către ministerii:

„Noi subscriși arhiepiscopi și episcopi spre părerea noastră de rău cea mai intimă sîntem nevoiți a declara înaltului ministerii cu totă supunerea, că nu putem să conlucrăm la executarea legilor publicate în 15 a c.

„Legile acestea vatămă drepturile și libertățile, cari din rînduella dumnezească compet bisericii lui Dumnezeu. Ele negă cu desevărsire principiul acela fundamental, după care începînd de pe timpul lui Constantin cel Mare poporele creștine au văduț rînduindu-se în diferitele împărății raportul dintre stat și biserică, principiul, care recunoșce în stat și în biserică două puteri diferite rînduite de Dumnezeu, cari pe lângă felurita atingere și împletecire a raporturilor cu privire la regularea hotărîrilor competențelor sale sînt avisate la aceea, ca să nu purcedă în chip unilateral și să nu pună în chip arbitrar marginile și stavilele, ci să se înțeleagă în chip pačnic mai înainte cu privire la dispozițiile și hotărîrile, cari au să se facă.

„Biserica fără de a nega dumnezeirea lui Christos și caracterul dumnezeesc al învățaturii și instituțiilor lui, fără de a face atîrnători de la arbitriul ómenilor chiar creștinismul însu-și nu poate să recunoșcă principiul statului păgân, după care legile statului ar fi izvorul ultim a tot dreptul, și biserica ar ave numai drepturile acelea, cari i-le împărtășește legislațiunea și constituțiunea statului.

„Recunoșcerea acestor legi ar fi deci lăpădarea originii dumnezeesci a creștinismului, de óre ce ea ar admite dreptul necondiționat al statului de a determina prin legi întregă sfera vieții creștinesci.

„Dar o atare recunoșcere ar fi și o renunțare la tóte drepturile istorice și positive ale bisericii din Prusia, de óre ce legislațiunea ca singurul izvor al dreptului în viitoriu ar pute să le abróge în chip unilateral și după plac tóte fără de nici o escepțiune.“ —

Prin tóte declarările episcopilor suna hotărîrea: „Vom mai bine, ca biserica catolică din Prusia să péră fără de vina noastră, de cât ca să se întimple acesta cu vina noastră!“

Asta a fost limba vrednică, francă, nemesteșugită a unor următori veritabili ai Apostolilor.

Și poporul catolic? Poporul a fost vrednic de vrednicii săi păstori. (Va urma.)

Rectificare.

În nr. 99 al „Telegrafului roman“, — care se vede, că a ajuns organul „Astrei“, — fiind vorba de „casa națională“, se susține, că campania contra ei s'a pornit „în adunarea generală a despărțemintului“ (se înțelege „Blaș“), „care a luat poziție contra „casei naționale“ îndrumând și pe delegații săi, ca în adunarea generală de la Mediaș să voteze contra ei“.

Mă rog, să binevoiți a rectifica aserțiunea acesta în sensul, că conform p. 8 din protocolul adunării generale — trimis onoratalui Comitet central la 18 Aug. a. c. — delegaților li-s'a lăsat, să lea poziție contra

casei naționale numai în cazul, când aceea va fi vorba de a se ridica din fondul Asociațiunii.

Aserțiunea acesta e deci mai mult de cât cutezată, cu atât mai mult, cu cât lucrul acesta l-am mai spus și în nrul 33 al „Familiei“ din a. c.

În același număr al „Tel. Rom.“ înșirându-se cei ce au votat contra casei naționale (las că în sfârșit votisarea nici nu s'a făcut pro sau contra casei) și amintindu-se între alții și Dl Teodor Vandor se zice în notă: „Pe acest domn înzădar l-am cercat între membrii Asociațiunii, căci nu l-am găsit.“

În interesul adevărului îmi leau voe a observa următoarele:

În p. 7 din protocolul aceleia-și adunări generale se spune, că s'au încassat taxe de la membrii noi fl. 30 (adecă de la 5 câte 6 fl.). Membrii aceștia, a căror nume a fost comunicat comitetului central, au fost Dni Dr Ales. Codarcea, Vas. Suciú, Teodor Vandor, Ștefan Oltean și Aur. Trifan. Dacă Dl Vandor n'a fost găsit (?) între membrii Asociațiunii, cum de au fost găsiți Dni Codarcea și Suciú, cari încă s'au făcut membri tot atunci? Dar de alt cum într'o vreme nici pe Dl Ciuta, care e membru pe viață, nu-l găsim în consemnarea membrilor.

Blaș la 24 Sept. n.

A. C. Domșa
notarul desp. XI.

Convocare.

Reuniunea învățătorilor gr. cat. a despărțemintului Blaș își va ține prima adunare generală Sâmbătă în 9 Octobree st. n. a. c. în comuna Ciufud, invitându-se prin acesta a participa la această adunare atât învățătorii despărțemintului, cât și directorii școlari, pe cum și alți spriginitori ai intereselor școlare.

Programa: 1. Participarea membrilor la serviciul divin de la 9—10^{1/2} óre a. m. 2. Deschiderea ședinței prin președinte la 11 óre a. m. în sala de învățămînt a școlii gr. cat. din loc. 3. Constatarea membrilor prezenți și încassarea taxelor. 4. Designarea persoanei, care la proxima adunare va ave să țină prelegere practică. 5. Prelegeri practice din obiectele de învățămînt și critică asupra lor. 6. Propuneri diverse, cari au de scop înaintarea reuniunii. 7. Defigerea locului adunării generale venitoare. 8. Verificarea procesului verbal. 9. Închiderea ședinței.

Ciufud la 23 Septembrie 1897.

Crucian Simu
președinte.

Georgiu Călugăr
notar.

Noutăți.

Concurs la stațiuni docentale. Cu terminul de 30 Sept. s'a scris concurs: 1) La staț. docent. din Berchis în protopopiatul Turzii cu emol.: 240 fl. din repartitie și 60 fl. subsidiu de la stat. 2) La staț. docent. din Visuia în protopopiatul Catinei cu emol.: 130 fl. din repartitie, 80 metrete cucuruz = 72 fl., 50 fl. din cassa bisericii, 130 funți lard = 20 fl., 2 grădini = 12 fl., interese după obligațiunii de regal 6 fl. 75 cr., de la preotul local 3 fl. 25 cr.

Pentru stipendiile, pentru dobîndirea căroră Preaveneratul Consistor mitropolitan a publicat în ăst an concurs, — au fost 39 tóte la olaltă. — au încurs numai 169 suplici. Aci s'ar potrive mai bine: „Secerișul este puțin, érá secerători sînt mulți.“

Petrecere se va ține în Blaș la 30 Septembrie în sala otelului „Univers“. Prețul de intrare: de persoană 80 cr.; familie 1 fl. 50 cr. Venitul este destinat pentru reuniunea femeilor române și a casinei române din Blaș.

Nicolae Popovici, profesor de cântări în Brașov, a repausat în Sibiu în 7 Septembrie v. 1897, în etate de 40 de ani, după un serviciu de 9 ani ca profesor.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

III.

„Sfinte Dumnezeule.“

„Sfinte Dumnezeule, sfinte tare, sfinte fără de moarte, îndură-te spre noi. De trei ori.“

După chemarea întru ajutorii a Spiritului Sfânt prin rugăciunea „Împărate ceresc“ diaconul ori în lipsa lui preotul se îndreptă cu același scop către Preasfânta Treime. Pe cum vedurăm, credința sfintei biserici ne spune, că lucrările în a fară ale lui Dumnezeu sînt comune celor trei persoane dumnezeesci. Drept aceea consacrarea pâinii și vinului în s. liturgie de și ca ori care altă împărțășire a darului dumnezeesc celui supranatural se ascrie într'un chip special Spiritului Sfânt, ea totuși ca ori care lucrare în a fară a Preasfintei Treimi e o lucrare comună celor trei persoane dumnezeesci. Învătătura asta, pe cum vedurăm, o mărturisesc și liturgiile și ss. Părinți. De aceea e deci foarte potrivit și la locul său aceea, că liturgul aci la începutul s. liturgii de la invocarea specială a Spiritului Sfânt trece în dată la invocarea Preasfintei Treimi. Invocarea acesta o începe cântarea ângerescă „Sfinte Dumnezeule“.

Istoriograful bizantin Nicefor Calist din evul de mijloc susține într'un loc, că Întreit-Sfîntul acesta l-a păstrat biserica încă de pe vremea Apostolilor: „Cântarea aceea întreit-sfîntă, pe cum se vede și mi-se pare mie, s'a păstrat în tradițiunea bisericii deja de la Apostoli și mai înainte de timpurile lui Teodosiu celui mai tînăr și de ale patriarhului Proclu.“¹⁾ Dară tot el amintesc airia pe larg și originea ângerescă cea minunată a acestei cântări. Este sciut, că ținutul Constantinopolului e foarte espus la cutrîmur de pămînt. De aceea și în zilele noastre aprîpe tôte casele acestei cetăți mari sînt de lemn. Espus era Constantinopolul la cutrîmur de pămînt și în vechime, și a dese ori ne și istorisesc scriitorii bizantini despre aceea, că această cetate a fost cercetată de pacostea aceea. Așa ne istorisesc și Nicefor între alte casuri de acelea, că pe timpul împăratului Teodosiu II (408—450) s'a întîmplat acolo érași un cutrîmur, care înse a întrecut cu grozăvenia pe celea de mai înainte mai ales în privința mărimii, în a sosirii fără de veste și în a durării lungi. După ce înșiră câte va din netericirile îngrozitoare de pe timpul acestui cutrîmur, își continuă istorisirea ast fel: „Éră Bizantinii cuprinși fiind de o spaimă foarte mare și temîndu-se de ruinele zidurilor, au părăsit zidurile, și au petrecut a fară de cetate în locul acela (al suburbiului Ἐξδομος), care se numesce Κάμπος, și dimpreună cu împăratul Teodosiu și cu patriarhul Proclu (434—447) făceau rugăciuni neîncelate și se rugau lui Dumnezeu, să-i miluască și să scape lumea de nenorocirea, ce amenința. Și când o dată se întîmpla cutrîmurul acela, și pămîntul se cutrîmura legănându-se asemenea valurilor, — și toți cei ce sevârșiau litii și rugăciuni, plîngeau împreună și cerșiau din adâncul inimii îndurarea dumnezească: atuncia preste așteptarea tuturor a urmat o minune, carea întrece tîta simțirea și mintea. De o dată a fost adecă ridicat un prunc în vedul tuturor prin putere dumnezească în aer până la partea cerescă așa, de nu se mai vedea, și a audît vocea dumnezească, cu care ângerii se îndatinéză a aduce laude lui Dumnezeu. Și după ce a audît vocea, érá s'a pogorit reîntorcîndu-se pe aceeași cale prin aer; și episcopului Proclu și împăratului și întregii mulțimi, celeia ce făcea rugăciuni, le-a dat de scire, că el dela ângerii cei ce cântau, a audît cuvintele acestea: Ἄγιος ὁ Θεός, ἄγιος ἰσχυρός, ἄγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. Proclu audînd acestea în dată a demandat, ca poporul să cânte în chipul acela: și cutrîmurul în dată a și încetat și s'a potolit de tot. Împăratul Teodosiu apoi și Pulcheria cea între muieri vrednică de admirarea tuturor, mișcați prin minunea asta așa de mare, în dată au decretat printr'o constituțiune împăratescă, ca prin lumea întregă să se cânte imnul acesta dumnezeesc. Și de pe vremea aceea primindu-l biserica lui Christos nu-l folosesce numai în fiesce care zi, ci-l permite înainte de tôte cu voce înaltă începutului fiesce cărei cântări și laude a lui Dumnezeu. Pruncul după ce a împlinit împărțășirea, în dată a murit și s'a înmormîntat în biserica cea mare, carea se numesce a Păcii. Érá locul, din care s'a ridicat el întru înălțime, după

¹⁾ Eccl. Hist. L. XVIII. cap. 51. De haeresi Theopaschitarum.

aceea s'a chemat ὑψωμα Θεῶν (înălțare dumnezească), către mézăzi de la cetatea Constantinoplei.“¹⁾ Mai pe scurt istorisesc faptul acesta minunat Teofane,²⁾ Georgiu Cedren,³⁾ s. Ioan Damascenul⁴⁾ și alții. Érá biserica noastră face amintirea acestui eveniment minunat în 26 Octob. (Proclu 20 Nov.)

Érá cuprinsul dogmatic al cântării întreit-sfinte ni-l desvîltă foarte frumos s. Ioan Damascenul scriind: „Sfinte Dumnezeule și Tată, din care este Dumnezeu Fiul, și Dumnezeu Spiritul; sfinte Tare Fiule, vîrtutea ipostatică a lui Dumnezeu; sfinte Fără-de-moarte Spirite Sfinte, făcătoriule de viață, pe cum zice Apostolul: Legea Spiritului vieții (Rom. 8, 2). Nu ca și cum Fiul, ori Spiritul Sfînt nu ar fi Dumnezeu; nici ca și cum Tatăl, ori Spiritul Sfînt nu ar fi tare; nici în sfârșit ca și cum Tatăl, ori Fiul nu ar fi fără de moarte: ci pe cum Apostolul dorind să arete persoanele zice: „Érá nouă este un Dumnezeu Tatăl, dintru carele sînt tôte, și un Domn Isus Christos, prin carele sînt tôte“ (I Cor. 8, 6), și un Spirit Sfînt, întru carele sînt tôte, așa și în locul acesta. Érá acesta a spus-o și David mai înainte zicînd: „În ce chip doresce cerbul spre isvîrrele apelor, așa doresce sufletul meu spre tine, Dumnezeule“ (ps. 42, 1). Érá după ce a numit în comun dumnezeirea, a adaus void, să însemne și ipostasele: „Însetat-a sufletul meu spre Dumnezeul cel tare, cel viu.“ Că cel ce vieză pururea, este fără de moarte. Când a zis deci: „Doresce sufletul meu spre tine, Dumnezeule,“ a însemnat dumnezeirea cea una; apoi când a zis: „Însetat-a sufletul meu spre Dumnezeul cel tare, cel viu,“ a arătat întreirea persónelor. Și érá s'a întors la unitatea firii: „Când voi veni, și mă voi arăta feței lui Dumnezeu?“⁵⁾ „Noi adecă referim acel „Sfinte Dumnezeule“ la Tatăl, nu ca și cum numai lui singur i-am ascrie numele dumnezeirii. Căci recunoscem și pe Fiul și pe Sfîntul Spirit de Dumnezeu. Tot asemenea ascriem acel „Sfinte tare“ Fiului, nu că lipsim pe Tatăl și pe Sfîntul Spirit de tîrie. Și în sfârșit acel „Sfinte fără de moarte“ îl ascriem Sfîntului Spirit, nu ca să escludem pe Tatăl și pe Fiul de la nemurire, ci pentru ca în fiesce care persónă să cuprîndem în chip simplu și absolut tôte numirile dumnezeesci, imitînd adecă pe dumnezeescul Apostol, a cărui cuvinte sînt acestea (de la I Cor. 8, 6): „Că nouă este un Dumnezeu Tatăl, dintru carele sînt tôte, și noi întru dînsul, și un Domn Isus Christos, prin carele sînt tôte, și noi printr'însul.“⁶⁾ Tot asemenea esplică și biserica noastră Întreit-Sfîntul, când cântă: „Venii, popóre, să ne închinăm Dumnezeirii celei în trei fețe, Fiului în Părintele, împreună cu Spiritul Sfînt. Că Tatăl fără de ani a născut pe Fiul cel împreună de veci și împreună domnitoriū. Și Spiritul Sfînt era în Tatăl, împreună cu Fiul preamărit, o putere, o ființă, o Dumnezeire, căreia închinându-ne toți zicem: Sfinte Dumnezeule, care tôte le-a făcut prin Fiul, cu conlucrarea Spiritului Sfînt. Sfinte tare, prin carele pe Tatăl am cunoscut, și Spiritul Sfînt a venit în lume. Sfinte fără de moarte, Spirite Mângăitoriule, carele din Tatăl purcedi, și în Fiul odihnesci. Treime sfîntă, mărire tie.“⁶⁾

Nu suferă deci îndoelă, că Întreit-Sfîntul biserica noastră îl referesc la Preasfînta Treime. Și pentru ca nu cum va să se mai găsescă ore cine, care să nutrească în privința asta vre o îndoelă, ea exprimă referirea acesta într'un chip încă și mai emfatic așa, că rînduesce, ca Întreit-Sfîntul să se rostescă ori să se cânte în tot de una „de trei ori“ după olaltă. Așa și în cazul de față. Ba ea spre întărirea încă și mai mare și spre esplicarea încă și mai limpede a acestei referiri mai adauge încă tot de una și doxologia cea mică: „Mărire Tatălui, și Fiului, și Sfîntului Spirit, și acum, și pururea, și în vecii vecilor. Amin.“

Acî Liturgierul nu rînduesce, ca diaconul și preotul fiesce care rostire a Întreit-Sfîntului să o însoțescă cu câte o închinăciune. Ei au înse, să facă închinăciunile acestea, ceea ce se vede de pe airia, unde ele se rînduesc a nume.

¹⁾ L. c. l. XIV. cap. 46.

²⁾ Chronographia, ed. Venet. 1719. T. VI. p. 64.

³⁾ Hist. comp. ed. Venet. T. VII. p. 270.

⁴⁾ De hymno trisagio ep. ad Jordanem archim. ed. Venet. 1748. T. I. p. 487; De hymno trisagio cap. 10. ed. cit. T. I. p. 219.

⁵⁾ L. c. p. 483 ur.; 218 ur. V. și hom. in Nativ. Mariae T. II. p. 848.

⁶⁾ Pentecost. Dumin. Rusal. Sâmb. sara.

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Estira cuprinse loc lângă scaunul lui și-l puse brațul său cel drept ușor pe umărul lui; ast fel pe când grăia el, se părea, că darea de samă o fac amîndoi.

„Aci,” zise Simonide scoțînd filera cea dintâi, „sînt însemnați banii, cari îi avusem de la tatăl tău, singura avere, carea am scăpat-o din aintea Romanilor; din totă averea nu s'a mîntuit nimica, fără numai banii, și chiar și pe aceștia ar fi pus tîlharii mîna, de cum va nu ar fi sistemul nostru cambial jidovesc. Suma banilor, cari i-am încasat din piațele din Roma, Alexandria, Damasc, Cartagine, Valenția și din alte emporii, se urcă la o sută și douăzeci de talanți în bani jidovesci.”

El întinse Estirei filera și luă alta.

„Suma acésta de o sută și douăzeci de talanți am primit-o. Eri aci e averea, de care dispun acuma. Dar sub asta, pe cum poți vedea, înțeleg numai câștigurile făcute cu suma aceea.”

Apoi începu a ceti de pe diferite filere sumele acestea:

În năi	60 talanți
În mărfuri din magazine	110 „
În mărfuri sub transport	75 „
În cămile, cai și altele	20 „
În clădiri pentru mărfuri	10 „
În cambii	54 „
În bani gata și elocați	224 „

La oaltă 553 talanți.

„La acești cincisute și douăzeci și trei talanți dobîndiți adauge acuma capitalul original, care l-am primit de la tatăl tău, și ai șese sute șaptezeci și trei talanți! — toți proprietatea ta, — care te face, fiule al lui Hur, omul cel mai bogat de pe fața pămîntului.”

Luă hîrțile de la Estira, le înfășură și le dădu lui Ben Hur a fară de una. Fala, ce se manifesta în ființa lui, nu era vătămătoare; ea își va fi avut de motiv sentimentul datorinței bine împlinite și va fi isvorit din conștiința, că Ben Hur toate acestea le-a dobîndit fără de a fi contribuit nimica la adunarea lor.

„Și acuma nu este nimic,” adause plecîndu-și glasul, dar nu și privirea, „nimica, ce nu ai pute face.”

A fost acesta un moment de mare interes pentru toți cei de față. Simonide éra își aședă mînile cruciș pe pept; Estira era îngrijată, Ilderim iritat. Omul nici când nu e mai espus ispitei de cât în clipa norocului estiraordinar.

Ben Hur luă volumul și se sculă, luptîndu-se cu emoțiunea sa.

„Tote acestea sînt pentru mine ca o lumină, ce mă-o trimite ceriul, pentru ca să alunge noptea, carea ținuse atît de mult, cât mă temusem, că ea nici o dată nu se va sfîrși, și carea fuse atît de întunecósă, cât perdusem sperarea de a mai vedea vre o dată,” zise el cu glas timpit. „Mulțămită aduc înainte de toate Domnului, carele nu m'a părăsit, și apoi ție, Simonide. Credința ta întrece crudelitatea celor alalți și îmi redă încrederea în ómenii. Nu este nimic, ce nu aș pute face? Fie dar așa. Are óre în óra acésta, în care fui înălțat așa de

tare, are óre să fie óre cine mai marinos de cât mine? Șeicule Ilderim, să-mi fii acuma mărturie. Ascultă cuvintele, cari le voi rosti acuma, — ascultă-le și le păzesce. Și tu, Estiro, ânger păzitoriu al acestui om nobil, ascultă și tu.”

El își întinse spre Simonide mîna cu volumul.

„Tote lucrurile, cari sînt calculate în hîrțile acestea, — toate: năile, casele, mărfurile, cămilele, caii, banii, cele mai neînsemnate ca și cele mai mari, ți-le dau înderpt, Simonide, și le întăresc de proprietatea ta și a următorilor tăi pentru tot de una.”

Estira zimbă printre lacrimi. Ilderim își scormonia iritat barba, și ochii lui luciau ca nisce cărbuni. Singur Simonide își păzi liniștea.

„Le întăresc de ale tale și ale următorilor tăi pentru tot de una,” continuă Ben Hur stăpînindu-se acuma mai bine, „cu o excepțiune și pe lângă o condiție.”

Ascultătorii își opriră răsufierea și așteptau cuvintele lui.

„Cei o sută și douăzeci de talanți, cari au fost ai tatălui meu, ai să mi-i restituie.”

Fața lui Ilderim începu să strălucescă.

„Și dimpreună cu mine să cerci pe mama și sora mea și spre a acoperi speșele aflării lor să stai gata cu totă averea ta ca și mine cu a mea.”

Simonide era adânc mișcat. Întîndu-și mîna zise:

„Recunosc spiritul tău, fiule al lui Hur, și dau mulțămită Domnului, că te-a condus la mine așa, pe cum ești. Dacă am servit bine tatălui tău, pe când trăia, și amintirii lui, nu te teme, că te voi da pe tine uitării; dar trebuie să-ți spun, că excepțiunea nu e cu puțină.”

Întinse apoi filera, ce o reținuse, și continuă:

„Tu încă nu ai vădut întreg raportul. Primesce-o acésta și — o cetesce cu glas tare.”

Ben Hur luă papirul și ceti:

„Conspectul sclavilor lui Hur, compus prin Simonide ispravnicul averii lui:

1. Amrah Egipténa, păzitoria palatului din Ierusalim.
2. Simonide ispravnicul din Antiochia.
3. Estira fiica lui Simonide.”

Orî cât se gândise Ben Hur la Simonide, totuși nici o dată nu i-a trecut prin minte, că în sensul legii fata se împărtașește în sórtea părinților ei. De câte ori s'a înfățișat drăgălașa Estiră fantasiei lui, el tot de una a privit-o de rivală a Egiptenei și de obiect, căruia póte că-i va nutri iubirea sa. El se înspăimîntă decî de descoperirea, de care avu acuma fără de veste parte, și roșind privi la fată, și ea roșind își plecă înaintea lui privirea. Apoi zise înfășurînd hîrtia:

„Un om, care are șese sute de talanți, e întru adevăr bogat și póte face, ce-i place. Inse mai prețios de cât banii și mai rar de cât bogăția acésta este spiritul, care a adunat averea, și inima, pe care comorile grămădite nu a putut să o strice. Simonide, — și tu, frumoasă Estiră, nu v'e temeți. Șeicul Ilderim să-mi fie martor, că eu în acela-și moment, în care v'ați declarat de sclavi mei, în acela-și moment v'am dat libertatea. Și ceea ce zic, voi să o întăresc și prin scisóre. Nu este acésta de ajuns? Pot, să fac și mai mult?”

„Fiule al lui Hur,” zise Simonide, „tu întru adevăr ne faci sclăvia ușoră. Inse eu

nu am avut dreptate. Sînt lucruri, cari tu nu le poți face; tu înaintea legii nu poți, să ne faci liberi. Eú sînt sclavul tău pe vecie, căci odinórá am pășit cu tatăl tău la stîlpul ușii, și în urechea mea se v'ed încă semnele sulei.”

„Tatăl meu să o fie făcut acésta?”

„Nu-l judeca,” se grăbi a zice Simonide.

„El m'a declarat de sclav de felul acesta, fiind că eu l-am rugat. De acest paș nici când nu m'i-a părut rău. El a fost prețul, ce l-am solvit pentru Rachil mama acestei fiice a mele, pentru Rachil, care nu a voit, să-mi fie soție, de cum va nu mă voi face, ceea ce era ea.”

„Și ea a fost sclavă pe totă viața?”

„Da.”

Ben Hur umbla în sus și în jos supérat de neputința dorinței sale. De o dată se opri și zise:

„Eú eram bogat deja mai înainte de asta. Eú eram bogat prin darurile nobilului Arriú. Și acuma mai primesc și averea acésta încă și mai mare și spiritul, carele a sciut, să o adune. Nu este óre ascuns întru acésta intenția prevedinței? Dă-mi sfatul tău, Simonide! Ajută-mi a cunoșce și a face, ce e mai potrivit. Ajută-mi, să fiú vrednic de numele meu, și ceea ce îmi ești tu înaintea legii, eu voi să-ți fiú ție cu fapta. În vece îți voi fi sclavul tău.”

Fața lui Simonide strălucia.

„Fiule al stăpînului meu repausat! Voi face mai mult, de cât că-ți voi ajuta. Îți voi servi cu totă puterea spiritului și inimii mele. Trup nu mai am; acela s'a schilăvit în serviciul causei tale. Inse cu spiritul și cu inima îți voi servi, îți jur pe altariul Dumnezeului nostru și pe jertfele de pe acest altariú. Numai mă fă în totă forma, ceea ce mi-am arogat a-ți fi.”

„Spune-mi, ce e aceea?”

„Fă-mé ispravnic al averii tale.”

„Privesce-te de ispravnicul meu. Orî dórá vei, să ți-o întăresc acésta în scris?”

„Cuvîntul tău ajunge. Așa a fost acésta și la tatăl tău, și nici de la fiul lui nu voi mai mult. Și acuma, dacă buna înțelegere e deplină, —”

Simonide își opri vorba.

„Din a mea parte e deplină,” zise Ben Hur cu de grab.

„Acuma grăesce tu, fiica Rachilei!” zise Simonide cătră Estira luându-i brațul de pe umărul său.

Ast fel lăsată, să grăescă ea însă-și, sta Estira o clipă cuprinsă de turburare, și fața ei acum se ofilia, acum înroșia. În sfârșit se duse la Ben Hur și zise cu farmec femeesc: „Eú nu sînt mai bună, de cum a fost mamă-mea; și după ce ea a murit, te rog, stăpînului meu, lasă-mé, să port grije de tatăl meu!”

Ben Hur îi apucă mîna și o conduse înderpt la scaun zicîndu-i: „Tu ești o pruncă bună. Fie voea ta.”

VIII.

Împărăția promisă.

Simonide își înălță privirea. El și acuma era un dispunătoriu.

„Estiro,” zise el liniștit, „noptea înaintéză repede. Adă ceva, să ne recreăm, ca să nu fim prea obosiți pentru lucrurile, cari ne mai așteptă.”

Ea clopoți. O sclavă aduse pîne și vin și-i îmbiă pe rînd.

„Buna înțelegere, scumpul meu stăpân,” zise Simonide mai de parte, după ce gustaseră toți, „în ochii mei încă nu e deplină. Viețile noastre de acum înainte vor curge împrennă ca nisece rîuri, cari și-au împreunat apele. Așa cred, că curgerea lor va fi cu atât mai bună, dacă tot norul va fi alungat de pe cerul lor. Când de unăzi te-ai depărtat de la casa mea, a trebuit, să ți-se pară, ca și cum ți-ași fi respins pretensiunile, acele-și pretensiuni, cari adineaori le-am recunoscut în estensiunea lor cea mai mare. În realitate înse lucrul nu a fost așa. Estira e martora mea, că eu te recunoscusem; și cum că nu te-am mai lăsat nebăgat în samă, poți să mărturisescă Malluch.”

„Malluch?” exclamă Ben Hur.

„Cel ce ca mine e legat de scaunul său, acela trebuie să dispună de multe mâni, cari să ajungă de parte, dacă va, să pună în mișcare lumea, de care e izolat în chip așa de crudel. Eu dispun de multe. Și une oria,” el privi la șeful cu o privire plină de recunoștință, „une oria le împrumut de la alți oameni cu inimă bună, pe cum e Ilderim Nobilul, — cu inimă bună și de omenie. Spună-ți el, dacă te-am respins ori te-am dat uitării.”

Ben Hur privi la Arabul.

„Bunule Ilderim, așa dară el e, cel ce ți-a grăit despre mine?”

Ochii lui Ilderim luciau, în vreme ce el afirmă cu capul.

„Cum, stăpânul meu,” zise Simonide, „poți ore cine fără de cercetare să spună, ce fel de om e cineva? Eu te cunoscusem; în tine am vădit din nou pe tatăl tău; înse chipul tău de gândire, acela nu-l sciam. Sînt oameni, pentru cari bogăția e un blăstem tainic. Te țineai ore de oamenii aceștia? Am trimis pe Malluch, să te examineze în locul meu, și el în lucrul acesta a fost ochiul meu și urechea mea. Nu-l osîndi. Raportul, ce mi-l a făcut despre tine, a fost bun în totă privința.”

„Nu-l osîndesc,” zise Ben Hur din inimă. „În bunătatea ta se cuprindea înțelepciune.”

„Cuvintele acestea mă liniștesc,” zise neguțătorul cu căldură, „mă liniștesc foarte. Temerea de o neînțelegere e delăturată. Curgă deci acuma rîurile mai de parte, pe cum le va conduce Dumnezeu.”

După o pauză zise mai de parte:

„Acuma mă îndemnă adevărul, să grăesc. Pânzarul șede la răsboi, și în vreme ce suveica sboră în colo și în cōce, pânza crește, și modelele cresc, și el într'aceea visază multe visuri. Ast fel mi-a crescut în mîni averea, și eu mă minunam și mă gândiam a dese ori de acest lucru. Băgasem de samă, că o prevedință, ce nu provinia de la mine, însoția întreprinderile mele, de cari mă apucam. Samumul, care pe alții îi arunca în pustie la pămînt, sbura preste proprietatea mea. Furtunile, cari aduc la țermul mării multe ruine de năi, făceau, ca năile mele să ajungă cu atât mai de cu grab în port. Și ceea ce e mai minunat, eu, carele atîrn așa de mult de la alții, carele ca un obiect fără de viață sînt legat de un loc, eu nici o dată nu am suferit pierdere prin subordinații mei. Mie mi-se pleacă elementele, și toți servitorii mei, cu adevărat toți îmi erau credincioși.”

„Minunat lucru, cu adevărat,” zise Ben Hur.

„Așa ziceam și zic și eu. În sfârșit, stăpânul meu, am ajuns la acea convicție, carea o ai tu, — că mâna lui Dumnezeu lucră în toate acestea, — și ca și tine m'am întrebat: Ce intențiune va fi avînd Dumnezeu? Spiritul nici o dată nu se trezesce în zădar; un spirit ca spiritul lui Dumnezeu lucră numai cu o iutenție mai înaltă. Întrebarea aceea am păzit-o, — o, — de mulți ani în inima mea și am așteptat răspunsul. Sînt deplin convins, că dacă mâna lui Dumnezeu e la mijloc, el într'o zi, care o va afla de potrivită, îmi va manifesta în chip extraordinar intenția sa și mi-o va vîdi așa, pe cum e vîdită o casă albă pe un munte. Și eu așa cred, că el a făcut-o acesta.”

Ben Hur asculta cu atențiunea cea mai încordată.

„Înainte de asta cu mulți ani ședeam cu oamenii mei, — mamă-ta, Estiro, era la mine, frumoasă ca dimineața de-asupra muntelui maslinilor, — ședeam lângă drumul cel către mîeză noapte de la Ierusalim, nu de parte de mormintele împăraților, când trecură pe din aintea noastră trei bărbați pe cămile mari albe, ca și cari încă nu văduse sfînta cetate. Bărbații erau străini din țeri depărtate. Cel dintâiu se opri și mă întrebă: „Unde este nouă născutul împărat al Iudeilor?” Și ca și cum ar fi voit, să-mi liniștescă mirarea, mai adause: „Noi am vădit steaua lui la răsărit și am venit, să ne închinăm lui.” Nu l-am putut pricepe, dar am mers în urma lor până la porța Damascului; și pe tot insul, pe care-l întîlnia în drum, — până și pe paznicii de la porță, — i-au întrebat tot asemenea. Toți, cei ce auăia întrebarea, se mirați ca și mine. Cu timpul am dat uitării întîmplarea, de și atuncia se grăise mult despre ea ca despre un presemn al sosirii lui Mesia. Durere! Ce prunci sîntem noi, până și cei mai înțelepți din noi! Dără când Dumnezeu trece preste fața pămîntului, pașii lui îi osebesc a dese ori vécuri unul de altul. Ai vădit pe Valtasar.”

„Da, și i-am auzit povestindu-și istoria,” zise Ben Hur.

„Ea e minunată, — minunată de tot!” zise Simonide. „Când mi-o povesti mie, eu credeai, că aud mult doritul răspuns; vădit de o dată limpede intenția lui Dumnezeu. Sărac va fi împăratul, când va veni, — sărac și fără de prietini; fără de alai, fără de oști, fără de cetăți și întărituri va avé să întemeieze o împărăție și se învingă și să nimicească Roma. Veți, veți, stăpâne; tu ești plin de putere; tu ești deprins în arme și încărcat cu bogății; cunoște prilejul, care ți-a trimis Domnul! Nu vei să-ți însușești scopul lui? Putere-ar omul să se nască pentru glorie mai înaltă?”

(Va urma.)

Bibliografie.

Va apăre în scurt

**Calendarul „Unirii”
pe 1898.**

A apărut:

M. T. Cicerone despre bētrānețe tradus de Andrei P. Liviu canonic-abate gr. cat. în Lugos, edat de Gavril Pop canonic în Blaș.

Prețul broș. 50 cr. Blaș 1897. Tipografia seminariului archidieceșan. Sîntem informați, că dl editor *venitul curat al acestei publicațiuni l-a destinat pentru un scop cultural.*

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericesci din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preavenatului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unui exemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestui op. Fără de cartea acesta nici un preot nu poate, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericesci s'au schimbat toate raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmai de aceea credem, că nu va fi oficiu preotesc, din care să lipsească această carte, în care se află toate cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunii nouă create prin legile aceste.

Instituțiunile calvinesci

în biserica românească din Ardél,

fazele lor în trecut și valoarea în presente.

Studiu istorico-canonice de Dr. Alexandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se poate procura cu prețul de 3 fl. la Tipografia seminarială în Blaș (Balázsfalva).

Euchologii

edițiunea a doua, revădită după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tipariu frumos în **negru și roșu**. — Prețul nelegat fl. 2.80, érá legat în piele tare fl. 3.80.

Instrucțiune

dată de Inaitul ministeriului de interne cu privire la *procedura contra morbului de ochi: „trachoma”*, pentru auctorități publice și învățători. — Broșura constă din 15 pag. și costă 5 cr., spedată franco sub fașe 8 cr.

Editor și redactor răspundător:

Dr Victor Szmigelski.

(27) 1—1

Concurs

Pentru ocuparea unui post de învățător la școla comunală din Racovița cu terminul de 10 Octobrie 1897.

Emolumentele:

1. Salar anual de 300 fl. și cuincuenalele legale din cassa alodială.
2. Relut de lemne 16 fl. v. a. anual, cuartir și grădină.

Concurențele să fie de nascere român; se recere, să scie limba română și magiară în scris și în vorbire bine; mai de parte se recere, să aibă cunoștință de musica vocală și instrumentală pe note, ca să pōtă compune un cor. După un progres multămitor se pune în prospect ridicarea salarului la 400 fl.

Concurenții au de a-și așterne suplicile instruate conform legii șcaunului școlar comunal din Racovița u. p. Felső-Sebes (Szebenmegye).

Presentarea concurenților în comună în vre o Duminecă ar fi de dorit.

Racovița în 21 Septembrie 1897.

David Ivan
vicepres.